

๗๐ ปี ต.ม.ธ.ก. (พ.ศ. ๒๔๗๑-๒๕๕๑)

“เรา-นักศึกษา ต.ม.ธ.ก. ขอปฏิญญาว่า
เราจักรักษาและเชิดชูเกียรติศักดิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
และสืบสานอุดมการณ์และผลงานของท่านศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์
รัฐบุรุษอาวุโส ให้ประจักษ์แจ้งเป็นสังขรณ์ ชั่วนิรันดร์”

ปฏิญญา นักศึกษา ต.ม.ธ.ก. ณ ลานปรีดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันอาทิตย์ที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๑

วันปรีดี

๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๔ วันสันติภาพไทย

๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔
พิธีเปิดอนุสาวรีย์ปรีดี พนมยงค์ ณ ศูนย์รังสิต

๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๖ พิธีเปิดอาคารเสรีไทยอนุสรณ์ บึงกุ่ม

โรงเรียนเตรียมมปริญญา ม.ธ.ก.*

บันทึก ม.ธ.ก. รับปริญญา (๒๔๘๑)

ในปี ๒๔๘๑ นอกจากจะมีวิวัฒนาการที่สำคัญของ ม.ธ.ก. ในการเปิดการสอนเพื่อให้ประกาศนียบัตรทางการบัญชีแล้ว ยังมีการจัดตั้งโรงเรียนเตรียมปริญญามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง หรือที่รู้จักกันดีว่า ต.ม.ธ.ก. อีกด้วย ต.ม.ธ.ก. คือโรงเรียนและนักเรียนระดับมัธยมบริบูรณ์ (๒ ชั้นปี เตรียมปีที่ ๑ และเตรียมปีที่ ๒) ที่เป็นปรากฏการณ์สำคัญของ ม.ธ.ก. อยู่ ๘ ปี มีนักเรียน ๘ รุ่น ระหว่างปี ๒๔๘๑-๒๔๙๐ (ปี ๒๔๘๙ และ ๒๔๙๐ มิได้มีการรับนักเรียนเตรียมอีกต่อไป แต่ใน ม.ธ.ก.

ยังมีโรงเรียนเตรียมอยู่ เพราะรุ่น ๘ ปี ๒๔๘๘ จะจบก็ต่อเมื่อ ๒๔๙๐) ทั้งหมดประมาณ ๖,๐๐๐ คน และมีผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนี้ ๕,๘๙๘ คน (ในปี ๒๔๘๗ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีการเปิด ต.ม.ธ.ก. รุ่นพิเศษขึ้นที่จังหวัดอุบลราชธานี มีนักเรียน ๑๑๘ คน เรียนจบ ๑๑๒ คน) ต.ม.ธ.ก. มีสถานที่เรียนเป็นตึก ๒ ชั้น สร้างต่อจากตึกโดมไปด้านกำแพงชรา (ปัจจุบันคือที่ตั้งของคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี) ด้านนอกของกำแพงชรานี้มีโรงวางวิ่งผ่าน จนเป็นสิ่งที่นักเรียน ต.ม.ธ.ก. รำลึกกันว่า “อยู่เตรียม ๒ ปี ได้ยินแต่สายลี้รราง” กล่าวได้ว่านักเรียน ต.ม.ธ.ก. ได้เพิ่มสีสันและชีวิตชีวาให้กับ ม.ธ.ก. อย่างยิ่ง เพราะนี่เป็นนักเรียนรุ่นเยาว์กว่าและมีความเป็นสหศึกษาคือมีทั้งหญิงและชายเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้การศึกษายังจริงจังเต็มเวลาเริ่มขึ้นจากนักเรียน ต.ม.ธ.ก. นี้เองอันจะมีผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงภายในของมหาวิทยาลัยอย่างสูง ดังที่จะได้กล่าวต่อไปภายหลัง

การจัดตั้ง ต.ม.ธ.ก. นี้ ในแง่หนึ่งเกิดจากสาเหตุภายในของมหาวิทยาลัยเอง กล่าวคือ เมื่อเปิดการเรียนการสอนใน ม.ธ.ก. ไปได้ระยะหนึ่ง มหาวิทยาลัย

*ชาลววิทย เกษตรศิริ และคณะ. สำนักนั้น ธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. ๒๔๗๗-๒๕๑๑. (กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า), ๒๕๓๕, หน้า ๗๗-๗๙.

ได้มีการยกเลิกหลักสูตรมัธยมปลาย ม.๗-ม.๘ เดิมลง และจัดตั้งแผนเตรียมอุดมศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและแผนกเตรียมปริญญาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ขึ้นในปี ๒๔๘๑ ซึ่งทั้ง ๒ แห่งจะจัดหลักสูตรของตนเพื่อตอบสนองความต้องการสำหรับการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งเป็นการเฉพาะ

ต.ม.ธ.ก. ได้ถูกจัดตั้งขึ้นตามข้อบังคับว่าด้วยการ

เริ่มมองเห็นปัญหาว่าจะต้องพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มความรู้ของนักศึกษา การเปิดตลาดวิชาและเปิดโอกาสให้มีนักศึกษาจำนวนมากในระยะแรกนั้น มหาวิทยาลัยประสบกับปัญหาที่นักศึกษาจำนวนมากเหล่านี้มีพื้นฐานของความรู้ไม่เพียงพอที่จะเรียนได้ ผลก็คือ มีนักศึกษาจำนวนมากที่ไม่สามารถผ่านเกณฑ์การสอบไล่ของมหาวิทยาลัย ดังปรากฏหลักฐานว่า เมื่อเริ่มตั้งมหาวิทยาลัยมีจำนวนนักศึกษาเกือบหมื่นคน แต่เมื่อ ปี ๒๔๗๙ นั้น มีนักศึกษาจำนวนมากต้องขาดจากสภาพการเป็นนักศึกษา และมหาวิทยาลัยได้คัดชื่อออก ปัญหาดังกล่าวทำให้มหาวิทยาลัยต้องเริ่มวางมาตรการในอันที่จะยกระดับมาตรฐานความรู้ของนักศึกษาให้สูงขึ้น การจัดหลักสูตร ต.ม.ธ.ก. จึงเป็นมาตรการอันหนึ่งที่ตระเตรียมขึ้นเพื่อเป็นการแก้ปัญหาข้างต้น

การจัดหลักสูตร ต.ม.ธ.ก. ในอีกแห่งหนึ่ง เป็นการจัดหลักสูตรโดยสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ปี ๒๔๗๙ อันเป็นแผนการศึกษาใหม่ของคณะราษฎรที่มุ่งจะปรับปรุงการศึกษาของ “ราษฎร” ในทุกระดับให้สอดคล้องกับการปกครองระบอบใหม่คือระบอบรัฐธรรมนูญ กล่าวคือไม่เพียงแต่จัดการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย แต่จะต้องจัดการศึกษาในระดับก่อนมหาวิทยาลัยให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย หลักสูตรเตรียมอุดมศึกษาจะเป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาตรงตามประเภทวิชาที่นักศึกษาจะเลือกเรียนในระดับอุดมศึกษาหรือกล่าวอีกในหนึ่งก็คือจะเป็นหลักสูตรที่เตรียมปูพื้นฐานความรู้สำหรับการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ไม่ใช่การเรียนเฉพาะวิชาสามัญอย่างแต่ก่อน ผลจากแผนการนี้

เตรียมปริญญามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๐ ซึ่งกำหนดให้เปิดการศึกษาระดับเตรียมปริญญา นับตั้งแต่ปี ๒๔๘๑ และได้กำหนดคุณสมบัติและพื้นความรู้ของผู้สมัครว่าต้องมีอายุไม่เกินกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์ เป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อย โดยต้องมีผู้รับรองคนหนึ่ง และต้องเป็นผู้สอบไล่ได้ประโยคมัธยมบริบูรณ์ (ม.๘) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติปี ๒๔๗๙ หรือเทียบเท่า ที่สำคัญก็คือ จำนวนนักศึกษา ต.ม.ธ.ก. ที่มหาวิทยาลัยรับเข้าต้องผ่านการสอบคัดเลือก การจัดหลักสูตร ต.ม.ธ.ก. ในแห่งหนึ่งหมายความว่า จะเป็นการเปิดยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองที่จะเริ่มเข้มงวดกับการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยเริ่มตระเตรียมคนรุ่นใหม่ก่อนที่จะเข้ามาเป็นนักศึกษาระดับปริญญา

คือเป็นคนวัยเรียนที่มีความพร้อมในการเล่าเรียนมากกว่ารุ่นเก่าๆ เป็นคนซึ่งทำหน้าที่เรียนอย่างเดียว ขณะเดียวกันก็ถูกกลั่นกรองในด้านสติปัญญา จากการให้ผ่านระบบการสอบแข่งขัน คนเหล่านี้จะถูกนำมาฝึกฝนให้มีความรู้ความสามารถระดับพื้นฐาน คือ ตั้งแต่ระดับเตรียมก่อนที่จะเข้าเป็นนักศึกษาในระดับปริญญาจริงๆ ขณะเดียวกันหลักสูตร ต.ม.ธ.ก. ก็ถูกกำหนดให้ใช้เป็นมาตรฐานสำหรับการรับนักศึกษาเข้าศึกษาในระดับปริญญา ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๘๐ ซึ่งแก้ไขข้อความเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครเรียน ระบุว่าจะต้องเป็นผู้สำเร็จเตรียมปริญญามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง หรือสอบความรู้อย่างอื่น ซึ่งมหาวิทยาลัยยอมเทียบให้เท่าวิทยฐานะของ ม.ธ.ก. นั้น หมายความว่าผู้สำเร็จ ต.ม.ธ.ก. จะเข้าเรียนระดับปริญญาในมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองได้ทันทีโดยไม่ต้องสอบ ขณะที่บุคคลอื่นๆ จะต้องสอบความรู้ซึ่งเทียบเท่ากับความรู้ระดับเตรียมตามหลักสูตร ต.ม.ธ.ก. ทั้งนี้มิได้หมายความว่า ม.ธ.ก. ยกเลิกระบบตลาดวิชา แต่เป็นการจำกัดจำนวนนักศึกษาที่จะรับเข้าว่าจะต้องเป็นผู้จบระดับเตรียมอุดมศึกษา หาได้เปิดกว้างดังเช่นในกรณีของพระราชบัญญัติ ม.ธ.ก. ๒๔๗๖ ดังที่กล่าวมาแล้ว

หลักสูตรของชั้นเตรียมปริญญา มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง แบ่งออกเป็น ๒ ชั้น มีหลักสูตรดังนี้

ปีที่ ๑ มีวิชาเรียนคือ ภาษาไทย ภาษาบาลี ศีลธรรมและจรรยา ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ โบราณคดี พลศึกษา ดุริยางคศาสตร์ สุขวิทยา

ปีที่ ๒ มีวิชาเรียน คือ ภาษาไทย ศาสนศาสตร์ ภูมิศาสตร์แสดงชนชาติ ประวัติศาสตร์สากล ปรัชญา พลศึกษา ดุริยางคศาสตร์ ชวเลขและพิมพ์ดีด หลักภาษาละติน ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส

พิจารณาจากหลักสูตรมีข้อสังเกตประการแรกว่าไม่มีการศึกษาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ รวมถึงวิชาประเภทคณิตศาสตร์ ทั้งนี้เหตุผลก็คือหลักสูตรระดับปริญญาของ ม.ธ.ก. เป็นหลักสูตรที่เน้นวิชาทางด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ที่สำคัญคือ กฎหมาย เศรษฐศาสตร์ และการเมืองการปกครอง ลักษณะของหลักสูตรข้างต้นอาจพิจารณาได้ใน ๔ ประการด้วยกันคือ

๑. เป็นหลักสูตรที่ปูพื้นฐานความรู้ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในระดับปริญญาของ ม.ธ.ก. ดังเห็นได้จากวิชา เช่น ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ โบราณคดี ศาสนศาสตร์ ภูมิศาสตร์แสดงชนชาติ ประวัติศาสตร์สากล และปรัชญา และเมื่อการศึกษาระดับปริญญาตรีของ ม.ธ.ก. ได้พัฒนายิ่งขึ้นมีการเปิดปริญญา ๒ ทาง

คือ ธรรมศาสตร์บัณฑิต และประกาศนียบัตรการบัญชี หลักสูตรของ ต.ม.ธ.ก. ก็ได้มีการเพิ่มเติมวิชาใหม่ๆ เพิ่มขึ้น คือ มีการศึกษาวิชากฎหมายเบื้องต้น เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น การบัญชีและพาณิชย์เลขคณิต

๒. เน้นความสำคัญของการเรียนภาษาอย่างจริงจังจุดมุ่งหมายของการให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาคือต้องการให้ผู้ที่สำเร็จมีความสามารถพอที่จะใช้ตำราต่างประเทศได้ในการศึกษาชั้นปริญญาของมหาวิทยาลัย หลักสูตรได้มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้แตกฉานทั้งในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จึงกำหนดให้เรียนภาษาเพื่อเข้าใจซาบซึ้งและใช้ได้ดี โดยเรียนถึงรากของภาษาทั้งภาษาไทย บาลี ละติน อังกฤษ และฝรั่งเศส ในการเรียนมหาวิทยาลัย กำหนดให้มีชั่วโมงฝึกฝนที่จะกวาดขันด้านภาษาของนักศึกษาอย่างจริงจัง

๓. มีการเพิ่มความรู้ทางด้านวิชาชีพเข้าไป โดยมีวัตถุประสงค์ว่า ในกรณีที่นักศึกษาไม่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญา นักศึกษาก็สามารถออกไปประกอบอาชีพอิสระ หรือเป็นลูกจ้างในวิสาหกิจวิชาประเภทนี้ได้แก่ ชวเลข พิมพ์ดีดและดนตรี

๔. นอกจากนั้น ตามหลักสูตรก็เป็นวิชาด้านที่จะสร้างคนให้เป็นผู้มีสุขภาพอนามัยดี โดยเฉพาะการส่งเสริมทางด้านกีฬา

ตำนาน ต.ม.ธ.ก.*

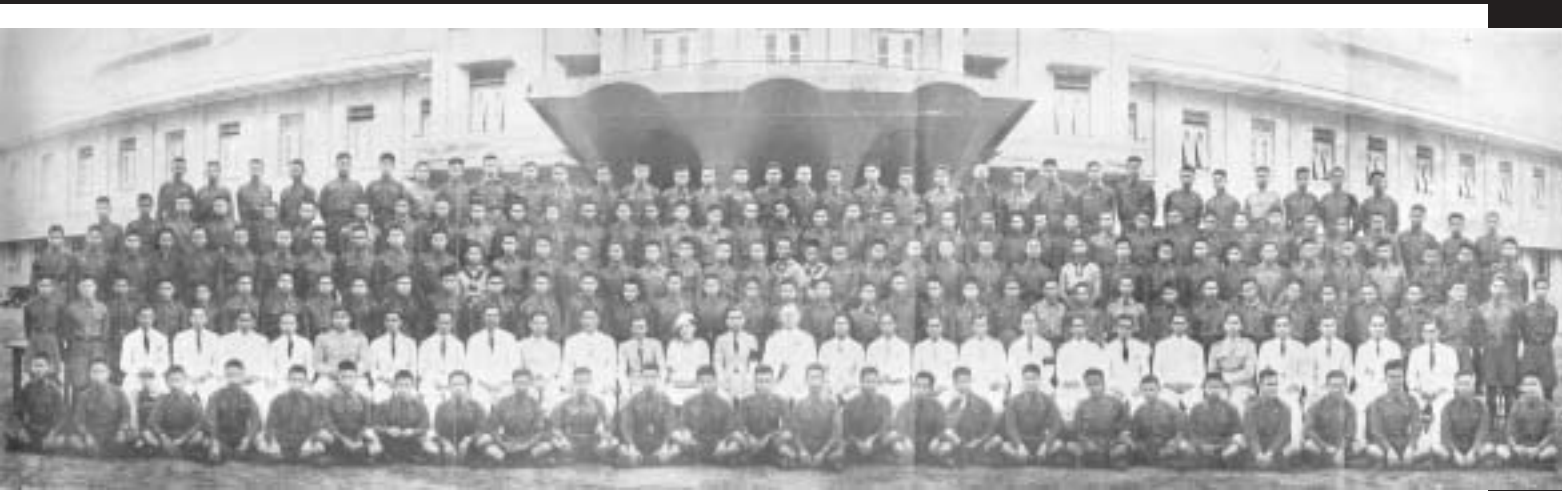

ในปี ๒๔๘๑ มหาวิทยาลัยได้ตั้งโรงเรียนเตรียมปริญญาเพื่อรับผู้ประสงค์จะเข้าเรียนต่อที่ ม.ธ.ก. โดยตรง โรงเรียนเตรียมปริญญามีตัวย่อว่า “ต.ม.ธ.ก.” มีหลักสูตร ๒ ปี โดยมีหลักสูตรที่เน้นการศึกษาพื้นฐานที่จะเข้าเรียน ม.ธ.ก. คือ ไม่สอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และเน้นหนักในทางภาษาไทย ภาษาบาลี ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส ส่วนวิชาอื่นๆ เป็นวิชาภาคสังคม คือ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์

ไทย ประวัติศาสตร์สากล โบราณคดี วรรณคดี ปรัชญา กฎหมายเบื้องต้น บัญชีเบื้องต้น เทคโนโลยี ดนตรี ชวเลข ฯลฯ และเพื่อให้ภาษาแตกฉาน บางวิชา เช่น ภูมิศาสตร์ ในปีหนึ่งสอนเป็นภาษาอังกฤษ พอปีสองบางวิชาก็สอนเป็นภาษาฝรั่งเศส

ต.ม.ธ.ก. นับเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพนอกจากหลักสูตรจะเน้นให้รู้จริงในด้านภาษาและวิชาสังคมแล้ว ครูก็ล้วนแต่คุณภาพคับแก้ว หลายท่านจบ

*สุโข สุวรรณศิริ และคณะ. *ปริทัศน์ฉบับพิเศษ งานรำลึกปรีดี ๖๖ ปี ต.ม.ธ.ก. ในโอกาส ม.ธ.ก. ๗๐ ปี.* (กรุงเทพฯ : บริษัทบพิตรการพิมพ์ จำกัด), ๒๕๕๗, หน้า ๑๙-๒๐.

คณะอาจารย์ ครู และนักเรียน ต.ม.ธ.ก. รุ่นแรก ถ่ายเมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๒

จากต่างประเทศ เช่น ดร.ถนัด คอมันตร์ ดร.อุภัย พินทุโยธิน ดร.ขุน ศรียาภัย ครูสมปอง บุณนาค ครูยอดรัก วรรณสูตร ครูแดง คุณะดิลก พ.ต.ท.เกษม จาติกวณิชย์ วิชาภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสที่สอนโดยครูที่มีเชื้อชาติอังกฤษหรือฝรั่งเศส ครูไทยซึ่งเป็นสุภาพสตรีเก่งๆ ๒ ท่าน ก็จบจากต่างประเทศ คือ ครูนวนานาฏ อมาตยกุล และครู นवलจันทร์ ณ ป้อมเพ็ชร ส่วนครูภาษาบาลีก็ล้วนแต่เป็นมหาเปรียญ (บางท่านเป็นอดีตเจ้าคุณ) เท่าที่จำกันได้ดี คือ ครูทับ วรกันต์ ครูยัญ คงสมจิตร ครูพร มลิตอง นอกจากนั้นยังมีอาจารย์จากต่างประเทศ ๓ ท่าน คือ ศาสตราจารย์ เจ.เอฟ. ฮัตเจสัน ศาสตราจารย์ อาร์ แลงการ์ด และครู เค.เอ.ลอร์สัน (ที่เราเรียกท่านเหล่านี้ว่าครู ก็เพราะว่าท่านผู้ประศาสน์การให้เรียกผู้สอนในโรงเรียนซึ่งต่ำกว่ามหาวิทยาลัยว่าครู ส่วนอาจารย์จะเรียกเฉพาะผู้สอนในมหาวิทยาลัยทั้งนี้ไม่คำนึงถึงวุฒิของผู้สอน

อนึ่ง การเรียนได้แบ่งเป็นห้อง โดยเรียงคะแนนสอบ เมื่อสอบแต่ละภาค ก็มีการเลื่อนห้องครั้งหนึ่ง มีทั้งเลื่อนขึ้นสำหรับผู้เรียนดี และเลื่อนลงสำหรับผู้ที่ย่ำแย่ลงไป

ในด้านสวัสดิการ อาหารกลางวัน ก็ราคาปกติ แต่ท่านผู้ประศาสน์การก็ห่วงนักเรียนที่ยากจนจึงตั้งร้านข้าวแกงของมหาวิทยาลัยให้ขายครึ่งราคา มีเรื่องหนึ่งพวกเราทุกคนคงจำได้ คือเรื่อง “ข้าวหมูแดงกำสรวล” ต้นเหตุจากเจ้าของร้านข้าวหมูแดงขึ้นราคา พวกเราเลยนัดกันไม่กินข้าวหมูแดง เป็นผลให้เจ้าของร้านขายไม่ได้แม้แต่จานเดียว ร้อนถึง ครูอาบ คอมันตร์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการต้องมาไกล่เกลี่ย

อีกเรื่องหนึ่งในสมัยสงคราม เขาบังคับให้เราเรียนวิชาอนุชาตวิทยาในการสอบคราวหนึ่งข้อสอบถามว่า “เมื่อปีนใหญ่ร้อน จะทำอย่างไร” ตอนยุวชนเขาสอนก็บอกว่ารอให้เย็น ถ้ารอไม่ไหวก็เอาน้ำเย็นราดถ้าไม่มีน้ำเย็นก็ปัสสาวะราด คุณเกษตร์ จาติกวณิชย์ ต.ม.ธ.ก.

รุ่น ๖ ก็ตอบว่าให้เอาปัสสาวะราด เป็นเหตุให้ครูยุวชนโกรธและรายงานเจ้ากรมยุวชนทหาร (พลโทประยูร ภมรมนตรี) โดยหาว่านักเรียนให้ของลับครูเจ้ากรมฯ สั่งประชุมนักเรียนทั้งหมดที่เป็นยุวชน และบังคับให้คุณเกษตร์ขอขมา คุณเกษตร์ก็จำใจต้องทำทั้งๆ ที่ก็ตอบตามที่ครูยุวชนสอน

เป็นที่น่าเสียดาย ต.ม.ธ.ก มีเพียง ๘ รุ่น จนถึง พ.ศ. ๒๔๙๐ การเมืองก็เข้ามาแทรกแซงและจำเป็นต้องยุบเลิก ครูโรงเรียนเตรียมหลายคนถูกตำรวจเก็บ (จับตาย) ต.ม.ธ.ก. ที่เลิกทั้งคุณภาพและคุณธรรมก็เหลือแต่ชื่อและอุดมการณ์

ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑

พ.ศ. ๒๔๘๑ ถึง พ.ศ. ๒๔๘๒

โดย สุพงษ์ เพ็ญจันทร์*

*อดีตนักศึกษา ต.ม.ธ.ก. รุ่นที่ ๑ ในสมัยที่เรียน ต.ม.ธ.ก. เคยเป็นตัวแทนลูกเสือพระราชอาณาจักรในการเชิญธงประจำกองลูกเสือเพื่อตั้งแถวรอรับเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลซึ่งเสด็จนิวัติสู่พระนครเป็นครั้งแรก หลังจบการศึกษา เข้าทำงานที่ธนาคารแห่งประเทศไทย

แผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช ๒๔๗๙

แผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช ๒๔๗๙ กำหนดระเบียบการศึกษาไว้ว่า

“๔. การศึกษาแยกออกเป็นสองสถาน คือ

(ก) สามัญศึกษา ได้แก่การศึกษาวិชาซึ่งเป็นพื้นฐานความรู้ต่างๆ ไปแบ่งการสอนออกเป็นชั้นประถมปีที่ ๑-๔ ชั้นมัธยมต้นปีที่ ๑-๓ และชั้นมัธยมปลายปีที่ ๔-๖

(ข) อาชีวศึกษา ได้แก่การศึกษาวิชาชีพซึ่งเป็นความรู้ สำหรับประกอบการอาชีพ ซึ่งจะรับช่วงจากสามัญศึกษาทุกระยะที่สุดประโยชน์

๕. ผู้มีความประสงค์จะเข้าเรียนในอุดมศึกษาต้องเรียนสำเร็จชั้นเตรียมอุดมศึกษาก่อน”

ในปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๘๑ กระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการปัจจุบัน) สั่งยุบมัธยมปีที่ ๗ ของโรงเรียนต่างๆ ทว่าราชอาณาจักร ผู้มีความประสงค์จะเข้าเรียนในอุดมศึกษา ต้องเรียนสำเร็จชั้นเตรียมอุดมศึกษาก่อน

การเรียนชั้นเตรียมอุดมศึกษา

ในเวลานั้น มีสถานอุดมศึกษาเปิดรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๖ เข้าเรียนต่อในชั้นเตรียมอุดมศึกษา รวม ๔ แห่ง คือ โรงเรียนนายร้อย, โรงเรียนนายเรือ, โรงเรียนเตรียมอุดม ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และโรงเรียนเตรียมปริญญาของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (ต่อไปใช้ ม.ธ.ก.)

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ทั้ง ๔ แห่ง เปิดสอนในจังหวัดพระนคร ผู้มีความประสงค์จะเข้าเรียนต้องมาเรียนในจังหวัดพระนคร

การสอบคัดเลือกเข้าเรียนในโรงเรียนเตรียมปริญญา ม.ธ.ก.

ม.ธ.ก. ประกาศรับนักเรียนเพื่อเรียนต่อในโรงเรียนเตรียมปริญญาจำนวน ๑๕๐ คน ปรากฏว่ามีผู้สมัครทั้งสิ้นประมาณ ๓๐๐ คน เป็นผู้หญิง ๑ คน แต่ไม่ได้มาสอบ ผู้เข้าสอบคัดเลือกจึงเป็นผู้ชายทั้งสิ้น

วิชาที่สอบมีสี่วิชา คือ วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศส (เลือกตอบภาษาเดียว หรือจะตอบทั้งสองภาษาก็ได้ โดยมีคะแนนเพิ่มให้ ๕๐ คะแนน) ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

เนื่องจากโรงเรียนเตรียม ๓ แห่งแรก ปิดรับสมัครหมดแล้ว เหลือแต่โรงเรียนเตรียมปริญญาของ ม.ธ.ก. เพียงแห่งเดียว หลวงประดิษฐมนูธรรม (ดร.ปรีดี พนมยงค์) ผู้ประสานการ ม.ธ.ก. เห็นว่า ผู้ที่สอบไม่ได้จะต้องเคว้งคว่างหาที่เรียน จึงอนุเคราะห์ให้ผู้สอบไม่ได้เข้าเรียนในโรงเรียนเตรียมปริญญาจำนวน ๖๐ คน เรียกว่านักเรียนสมทบ เพื่อให้ทดลองเรียนดูก่อน ถ้ามีความรู้พอจะเรียนได้ ม.ธ.ก. ก็จะรับเข้าเป็นนักเรียนเตรียมปริญญาในภายหลัง

นอกจากความอนุเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น ผู้ประสานการยังมีส่วนในการขอให้ผู้ทรงความรู้มาช่วยสอนวิชาในชั้นเตรียมของ ม.ธ.ก. อย่างมาก ดังที่หลวงบริบาลนุรักษ์เกียรติเขียนเล่าไว้ว่า “เมื่อปี ๒๕๘๐ ผู้ประสานการมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ในเวลานั้นมาพบข้าพเจ้าปรารถนาว่าจะขอแรงให้ไปสอนวิชาโบราณคดี ในชั้นเตรียมปริญญา ม.ธ.ก. สักหน่อย และจะพิมพ์คำสอนเป็นฉบับมหาวิทยาลัยด้วย เพราะนักเรียนเตรียมเหล่านี้ต่อไปก็จะไปเป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ และเมื่อจบมหาวิทยาลัยแล้ว ก็จะไปเป็นเจ้าหน้าที่เทศบาลบ้าง เทศมนตรีบ้าง หรือไปเป็นปลัดอำเภอ นายอำเภอ และผู้ว่าราชการ

จังหวัดบ้าง เพราะฉะนั้น ท่านเห็นว่าถ้าได้เรียนรู้วิชาโบราณคดีไว้บ้างก็จะเป็นประโยชน์อย่างมาก เพราะจะได้ช่วยกันรักษาโบราณวัตถุสถานอันมีค่าอยู่มากบ้างน้อยบ้างทุกจังหวัดในประเทศไทย เป็นประโยชน์มาถึงกรมศิลปากรด้วย ท่านว่าไม่ต้องสอนถึงให้เป็นนักปราชญ์ สอนพอให้รู้คุณค่าของโบราณวัตถุสถานเท่านั้นก็พอแล้ว ข้าพเจ้าเห็นจริงด้วย เพราะว่าวิชาโบราณคดียังไม่เคยมีการสอนกันเลยในที่ไหนๆ”

หลักสูตรการศึกษาแผนกเตรียมปริญญา ม.ธ.ก.

การศึกษา แบ่งการเรียนในปีหนึ่งๆ ออกเป็น ๓ ภาคๆ ละ ๑๒ สัปดาห์

หลักสูตร การเตรียมปริญญา มี ๒ ชั้น และมีหลักสูตรดังนี้ :-

ก) ปีที่หนึ่ง มีวิชาที่เรียน คือ

๑. ภาษาไทย
๒. หลักภาษาบาลี
๓. ศีลธรรมและจรรยา
๔. ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ
๕. โบราณคดี
๖. พลศึกษา
๗. ดุริยางคศาสตร์
๘. สุขวิทยา
๙. ภาษาอังกฤษ
๑๐. ภาษาฝรั่งเศส

ข) ปีที่สอง มีวิชาที่เรียน คือ

๑. ภาษาไทย
๒. ศาสนศาสตร์
๓. ภูมิศาสตร์แสดงชนชาติ

๔. ประวัติศาสตร์สากล
๕. ปรัชญา
๖. พลศึกษา
๗. ดุริยางคศาสตร์
๘. ชวเลขและพิมพ์ดีด
๙. หลักภาษาละติน
๑๐. ภาษาอังกฤษ
๑๑. ภาษาฝรั่งเศส

สถานที่เรียน

สถานที่เรียนของโรงเรียนเตรียมปริญญา ใช้สถานที่ด้านหลังของตึกอำนวยการ ม.ธ.ก. รวมทั้งสนามฟุตบอลด้วย มีกำแพง (เหมือนกำแพงด้านวัดมหาธาตุ) ล้อมรอบ ๒ ด้าน คือ ด้านวัดมหาธาตุและด้านสนามหลวง (หรือเมื่อสร้างหอประชุม) ด้านเหนือมีกำแพงกั้นระหว่าง ม.ธ.ก. กับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อีกด้านหนึ่งเป็นตึกอำนวยการของ ม.ธ.ก. (ตึกโดม) ภายในบริเวณมีตึกเก่าๆ ชั้นเดียว ๔ หลัง (เข้าใจว่าตึกเหล่านี้เดิมใช้เป็นคลังแสงของทหาร เนื่องจากมีลูกกระสุนปืนใหญ่อยู่ทั่วไป) มีเรือนไม้อยู่ริมกำแพงด้านสนามหลวง ๑ หลัง ใช้เป็นที่ตั้งกองอำนวยการเตรียมปริญญา ห้องเรียนแยกออกเป็น ๗ ห้อง ห้องหนึ่งมีนักเรียน ๓๐ คน ห้องเรียน ๗ ห้องนี้ แยกเป็นห้อง ก.ข.ค.ง.จ. และนักเรียนสมทบอีก ๒ ห้อง นักเรียนสมทบนี้ ถ้าสอบเทียบความรู้ในภาคแรกได้ ม.ธ.ก. ก็จะรับเข้าเป็นนักเรียน “จริง” จำนวน ๓๐ คน เป็นห้อง ฉ. เพิ่มขึ้นอีก ๑ ห้อง

การเปิดภาคเรียน

วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๔๘๑ เป็นวันโรงเรียนเตรียมปริญญาเปิดภาคเรียน ผู้ประสานงาน ม.ธ.ก. ได้กรุณาเป็นประธานทำพิธีเปิดภาคเรียนในห้องประชุมของโรงเรียนเตรียม (เป็นตึกเก่าชั้นเดียว รื้อไปแล้ว) ผู้ประสานงานให้ออวาทแก่นักเรียนเตรียมปริญญา แจกสมุด กระดาษ (ฝึกหัดเขียน) แฟ้ม และหนังสือหน้าที่พลเมือง แก่นักเรียนคนละชุดทุกคน พร้อมกับสัมพัสมือกับนักเรียนทีละคนเรียงตามรายชื่อที่สอบได้จนครบ

การจัดนักเรียนเข้าชั้นเรียน และวิธีจัดห้องเรียน

การจัดนักเรียนเข้าชั้นเรียน และวิธีจัดห้องเรียนของโรงเรียนเตรียมปริญญาแตกต่างของโรงเรียนอื่น กล่าวคือ แทนที่จะจัดให้ผู้สอบได้ที่ ๑-๓๐ อยู่ห้อง ก. ที่ ๓๑-๖๐ อยู่ห้อง ข. ฯลฯ กลับจัดให้ผู้สอบได้ที่ ๑-๕ เป็นหัวหน้าหมวดห้อง ก.ข.ค.ง.จ. ผู้สอบได้ที่ ๖-๑๐ เป็นรองหัวหน้าหมวดในห้องดังกล่าว ไล่ไปตามลำดับที่สอบได้เป็นหัวหน้าหมู่และถูกหมู่ในห้องต่างๆ ดังนั้น ในห้องเรียนหนึ่งจึงมีผู้สอบได้คะแนนดีคะแนนปานกลาง และคะแนนพอใช้ ปะปนกัน

ในจำนวนนักเรียน ๓๐ คนของแต่ละห้อง มีการแยกนักเรียนออกเป็นหมู่ ห้องละ ๔ หมู่ๆ ละ ๖ คน นั่งเรียงกันสองแถวๆ ละ ๓ คน มีหัวหน้าหมู่อีก ๑ คน นั่งข้างหลังหมู่ของตน คอยควบคุมดูแลหมู่ หมู่ที่ ๑ อยู่ทางตอน

ด้านหน้าด้านซ้าย หมู่ที่ ๒ อยู่ตอนหน้าด้านขวา หมู่ที่ ๓ อยู่ตอนหลังด้านซ้าย หมู่ที่ ๔ อยู่ตอนหลังด้านขวา และมีหัวหน้าหมวด (คือหัวหน้าห้อง) คอยดูแลควบคุมหัวหน้าหมู่อีกทีหนึ่งหัวหน้าหมวดนั่งตรงที่ว่างระหว่างหมู่ที่ ๓ กับหมู่ที่ ๔ ด้านหลังสุดของห้อง หัวหน้าหมวดมีผู้ช่วย ๑ คน เรียกว่า รองหัวหน้าหมวด นั่งกลางห้อง

หัวหน้าหมู่มีหน้าที่เขียนรายงานว่าในวันหนึ่งๆ มีลูกหมู่มาเรียนกี่คน เสนอต่อหัวหน้าหมวดๆ รวมรายงานต่อกองอำนวยการอีกทีหนึ่ง รายงานนี้ต้องทำทุกวันที่มีการเรียน วันละสองเวลา เช้าและบ่าย นักเรียนจะลาในระหว่างเวลาเรียนเพื่อออกนอกบริเวณมหาวิทยาลัย ต้องเสนอใบลาต่อหัวหน้าหมู่ หัวหน้าหมู่ต้องเซ็นชื่อรับทราบแล้ว เสนอต่อหัวหน้าหมวดๆ เซ็นชื่อรับทราบ แล้วจึงเสนอกองอำนวยการ เมื่อผู้อำนวยการหรือเลขาผู้อำนวยการเซ็นชื่ออนุญาตแล้ว จึงจะออกนอกบริเวณกำแพงมหาวิทยาลัยได้

การเข้าออกบริเวณโรงเรียน ทางกองอำนวยการกำหนดให้พวกเราใช้ประตูด้านสนามหลวงเพียงประตูเดียว ส่วนประตูด้านท่าพระจันทร์ ห้ามไม่ให้พวกเราใช้

การเรียนในโรงเรียนเตรียมปริญญา

ปีแรก ขุนประเสริฐสุภมาตรา เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมปริญญา แต่ละห้องเรียนมีผู้กำกับห้อง ๑ คน ผู้

วิชาภาษาอังกฤษและวิชาภาษาฝรั่งเศส เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาในประเทศนั้นๆ มาแล้ว วิชาภาษาอังกฤษมีอาจารย์ชาว ๒ ท่าน คือ ศาสตราจารย์ เจ.เอฟ. ฮัตเจสตัน และอาจารย์ เค.เอ. ลอร์สัน สำหรับวิชาภาษาฝรั่งเศสมี อาจารย์ชาวฝรั่งเศส ๒ ท่าน คือ หม่อม แมรี ชยางกูร และมาดามพินทุโยธิน ทั้งสองท่านนี้พูดภาษาไทยไม่ได้

การแต่งกาย

ในการเปิดเรียนภาคแรก เรายังไม่มีเครื่องแบบแต่ง ทุกคนนุ่งกางเกงขาสั้น สวมเสื้อนอกคอตั้ง กระดุมห้าเม็ด สวมรองเท้า ใส่งูงเท้ายาวถึงเข่า ส่วนมากใช้กางเกงสีก็เก้เกมเขียว (สีทหาร)

บางคนใช้กางเกงสีก็เก้ สีดำ หรือสีกรมท่า

เมื่อเปิดภาคเรียนภาคสอง ม.ธ.ก. ก็มีเครื่องแบบให้แต่ง คือเครื่องแบบลูกเสือสมุทรเสนา กองอิสระที่ ๒ (กองอิสระที่ ๑ อยู่ฉะเชิงเทรา) ที่หน้าอกเสื้อด้านซ้ายเหนือกระเป๋าปักเครื่องหมายอักษรย่อด้วยไหมสีดำว่า “ก.อ. ๒” และมีเลขประจำตัวของแต่ละคนปักข้างล่างคำว่า “ก.อ.๒” ตอนบนกลัดเข็มธรรมจักร ต.ม.ธ.ก. กองอิสระที่ ๒ นี้ มีศาสตราจารย์ เจ. เอฟ. ฮัตเจสตัน ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้กำกับกองลูกเสือเป็นพิเศษหนึ่งท่าน ตลอดเวลาสองปี ท่านผู้นี้แต่งเครื่องแบบลูกเสือสมุทรเสนาทุกวัน

พวกเราแต่งเครื่องแบบสมุทรเสนา นุ่งกางเกงขาสั้นในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ วันเสาร์แต่งเครื่องแบบสมุทรเสนา นุ่งกางเกงขายาวสีขาว (เหมือนทหารเรือ)

เมื่อแต่งคล้ายทหารเรือ เราก็ต้องตัดผมเกรียนให้เหมือนทหารจริงๆ ด้วย กล่าวได้ว่านักเรียนเตรียมปริญญาเป็นผู้นำในการตัดผมเกรียน ไม่ช้ากระทรวงธรรมการก็ให้นักเรียนในโรงเรียนต่างๆ ตัดผมเกรียน

การศึกษาและการสอน

โรงเรียนเตรียมปริญญาแบ่งการเรียนในปีหนึ่งๆ ออกเป็น ๓ ภาคๆ ละ ๑๒ สัปดาห์ แต่ละภาคมีการสอบ ๓ ครั้ง คือ การสอบประจำเดือน ๒ ครั้ง และการสอบประจำภาค ในการสอบประจำเดือน วิชาที่สอบมีวิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ และวิชาฝรั่งเศส วิชาละ ๖๐ คะแนน และคะแนนความประพฤติ ๒๐ คะแนน (ผู้กำกับห้องเป็นผู้ให้คะแนนความประพฤติ ในการสอบทุกครั้ง) สำหรับการสอบประจำภาค เป็นการสอบทุกลักษณะวิชา

หลังจากทราบผลการสอบประจำภาค (เว้นแต่สอบปลายปี) มีการจัดที่นั่งเรียนใหม่ กล่าวคือ ผู้สอบได้คะแนนที่ ๑ เป็นหัวหน้าหมวด เรียงไปตามลำดับคะแนนที่สอบได้ คะแนนการสอบประจำภาคแต่ละครั้ง เก็บไปรวมเป็นคะแนนสอบไล่ตอนปลายปีด้วย

เมื่อถึงเวลาปิดภาคเรียนแต่ละภาค ม.ธ.ก. จัดให้มีการเลี้ยงอาหารแก่พวก

เรา ผู้ประศาสน์การได้มาร่วมรับประทานอาหารด้วย

ความภาคภูมิใจใน

พ.ศ. ๒๔๘๑

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ กองลูกเสืออิสระที่ ๒ ซึ่งพวกเราสังกัดอยู่ ได้รับเกียรติเป็นพิเศษสองครั้ง ครั้งแรก กองลูกเสืออิสระที่ ๒ ได้รับเกียรติเป็นผู้แทนลูกเสือทั่วราชอาณาจักรเชิญธงประจำกองลูกเสือตั้งแถวรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ซึ่งเสด็จนิวัติสู่พระนครเป็นครั้งแรก โดยตั้งแถวรับที่เชิงบันไดหน้าพระตำหนักในพระราชวังสวนจิตรลดา ซึ่งเป็นเกียรติอันสูงที่พวกเราได้รับ เกียรติอีกครั้งหนึ่งเกิดจากความสามารถของพวกเราเอง คือในปีนั้นกรมพลศึกษาจัดให้มีการแข่งขันวิชาลูกเสือระหว่างโรงเรียนๆ ทั่วราชอาณาจักร โดยจัดให้มีการแข่งขันที่สนามกรีฑาแห่งชาติ

กองลูกเสืออิสระได้ส่งลูกเสือจำนวนหนึ่งหมวดเข้าร่วมการแข่งขันด้วย ผลการแข่งขัน กองลูกเสืออิสระที่ ๒ ชนะเลิศประเภทสัญญาธรรมคู่ ได้รับตุ๊กตารูปลูกเสือถือธงคู่เป็นรางวัล

นอกจากนี้ ขณะที่ผู้ประศาสน์การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้ให้พวกเราจำนวนหนึ่งแต่งเครื่องแบบสมุทรเสนาสีขาวยุโรปช่วยเสิร์ฟอาหารและเครื่องดื่มในงานสโมสรสันนิบาตของกระทรวงการต่างประเทศ (วังสราญรมย์) ซึ่งเป็นการฉลองวันเฉลิมพระชนม์พรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นประจำทุกปี โดยเชิญทูตานุทูตและบรรดาข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของกระทรวงทบวงกรมต่างๆ ไปร่วมงาน (ต่อมาย้ายไปจัดที่ทำเนียบรัฐบาล ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๒ ถึงปัจจุบัน)

การที่ผู้ประศาสน์การให้ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑ ไปช่วยงานนี้ก็ด้วยมองเห็น

การณ์ไกล ที่จะให้ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑ มีโอกาสเรียนรู้และเห็นวิธีปฏิบัติในการจัดงานรับรองที่สำคัญงานหนึ่งของทางราชการ

เหตุการณ์ใน

พ.ศ. ๒๔๘๒

วันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๔๘๒ เป็นวันเปิดภาคเรียนสำหรับการเรียนปีที่ ๒ มีห้องเรียน ๖ ห้องเท่าที่ที่แล้ว และมีการจัดแบ่งเป็น

หมวดหมู่เหมือนเดิม แต่นักเรียนทุกคนถูกจัดให้เรียนในห้องเรียนตามลำดับคะแนนที่สอบไล่ได้ตอนสิ้นปีการศึกษาปีที่ ๑ คือผู้ที่สอบไล่ได้คะแนนที่ ๑ ถึงที่ ๓๐ เรียนห้อง ก. ที่ ๓๑ ถึงที่ ๖๐ เรียนห้อง ข และลำดับที่อื่นรองๆ ลงไปเรียนห้อง ค. ง. จ. และ ฉ. เป็นห้องสุดท้าย

กองอำนวยการโรงเรียนเตรียมปริญญา ซึ่งเดิมเป็นเรือนไม้ตั้งอยู่ริมกำแพงด้านสนามหลวง ถูกหรือ กองอำนวยการไปอยู่ที่ตึกสร้างใหม่ด้านแม่น้ำเจ้าพระยา หลังกรมศิลปากร ขุนประเสริฐศุภมาตรา ผู้อำนวยการไปดูงานต่างประเทศ ดร.ทวี ตะเวทีกุล มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการแทน และมีนักเรียนเตรียมปริญญาปีที่ ๑ เข้ามาหนึ่งรุ่น เป็น ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๒ จำนวนมากกว่าพวกเราประมาณเท่าตัว และมีผู้หญิงรวมอยู่ด้วย ๓๓ คน

การศึกษาปีที่ ๒ นี้ พวกเรายังคงใช้ตึกเก่าที่เราใช้อาศัยเมื่อปีกลาย

เป็นห้องเรียน ส่วนพวก ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๒ เรียนในตึกด้านหน้ามหาวิทยาลัย ซึ่งเดิมเป็นหอพักนักศึกษา

นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ม.ธ.ก. ได้ขอให้นักเรียนเตรียมปริญญาทั้งรุ่น ๑ และ รุ่น ๒ เป็นยุวชนทหาร พวกเราจึงมีเครื่องแบบ ๒ เครื่องแบบ คือ เครื่องแบบลูกเสือสมุทรเสนา แต่งในวันธรรมดา และเครื่องแบบยุวชนทหาร แต่งในวันที่มีการฝึกวิชาทหาร

ความไม่เสมอภาคและ ความรู้สึก “คับใจ”

ตั้งแต่มี ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๒ พวกเราถูกกักกันไว้ภายในกำแพงหลังตึกอำนวยการมหาวิทยาลัย ประหนึ่งเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัย ไม่มีสิทธิออกไปด้านหน้ามหาวิทยาลัยเหมือนเดิม แต่พวก ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๒ มีตึกเรียนอยู่ทางด้านหน้ามหาวิทยาลัย จึงมีสิทธิออกไปนั่งใต้ต้นไม้ตามริมแม่น้ำเจ้าพระยา ด้านหน้ามหาวิทยาลัย และมีสิทธิเข้ามาด้านหลังมหาวิทยาลัยในบริเวณที่พวกเราถูกกักกันได้ เพราะโรงอาหารอยู่ทางด้านหลังเพียงแห่งเดียว พวก ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๒ ต้องเข้ามาด้านหลังเพื่อรับประทานอาหารกลางวัน พวกเรารู้สึกว่าการถูกกักกันบริเวณเช่นนี้ไม่เสมอภาค ทางกองอำนวยการน่าจะอนุญาตให้พวกเราออกไปด้านหน้ามหาวิทยาลัยด้านริมแม่น้ำเจ้าพระยาได้ด้วย จึงมีคำรจนาว่า “อยู่เตรียมสองปี เห็นแต่สายสาส์นรวาง”

ผู้กำกับห้องส่วนมากแสนดี แต่ผู้กำกับห้องคนหนึ่ง ซึ่งถูกกองอำนวยการสั่งย้ายจากผู้กำกับห้องใน พ.ศ. ๒๔๘๑ มาเป็นผู้กำกับห้อง ก. ใน พ.ศ. ๒๔๘๒ ผู้กำกับห้องคนนี้ให้นักเรียนเตรียมในห้องเป็น “คนใบ้” ถ้าจะกระทำการใดเป็นต้นว่า ยืมไม้บรรทัดจากเพื่อนโต๊ะข้างเคียง หรือไปปัสสาวะ ต้องทำบันทึกยื่นขออนุญาตต่อผู้กำกับห้อง (ห้ามใช้คำพูด) นอกจากพฤติกรรมดังกล่าวบุคคลผู้นี้ยังทำตัวเหมือนหมาป่ากับลูกแกะ โดยกดคะแนนความประพฤติให้ต่ำ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑ เพื่อนพวกเราผู้หนึ่งรู้สึกแปลกใจ จึงเขียนไว้ว่า “นักศึกษาที่ได้คะแนนความประพฤติน้อย เป็นนักศึกษาห้อง ก. ซึ่งเป็นพวกเรียนดี ขยันและเรียบร้อย ความจริงพวกเราทั้งหมดมีความเป็นอยู่และความประพฤติเหมือนกัน จะแตกต่างกันบ้างเฉพาะความรู้ คะแนนความประพฤติของพวกเรา น่าจะได้ไว้เรียกกัน การที่นักศึกษาห้อง ก. ได้คะแนนความประพฤติต่ำ จึงไม่ได้หมายความว่านักศึกษาห้อง ก. มีความประพฤติต่ำกว่านักศึกษาห้องอื่น แต่นักศึกษาห้อง ก. ได้คะแนนความประพฤติต่ำเนื่องด้วยเหตุอะไร จนบัดนี้ข้าพเจ้าก็ยังไม่ทราบเหตุผล”

นอกจากผู้กำกับห้องดังกล่าว มีครูสอน ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๒ หน้าแปลกๆ (เพราะมีเชื้อชาติอื่นปน) คนหนึ่งกล่าวหาพวกเราว่าเป็น “แมลงวันหัวเขียว”

การออกหนังสือพิมพ์

เมื่อมีความไม่เสมอภาคและความคับใจหลายประการ ในปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๒ พวกเราจึงจัดให้มีการออกหนังสือพิมพ์ เขียนข่าวที่เกิดขึ้นภายในบริเวณกำแพงโรงเรียนด้วยปากกาหลายคนช่วยกันเขียน ตอนเย็นระหว่างหยุดพักก่อนถึงเวลาพลศึกษา ผู้อ่านข่าวยืนบนม้าขายของอ่านข่าวหนังสือพิมพ์ให้เพื่อนๆ ฟัง มีผู้อ่านข่าวพลัดเปลี่ยนกันหลายคน หนังสือพิมพ์ของเรานั้นจะลงข่าวทั้งข่าวการบ้านและข่าวการเมือง เช่น ลงข่าวว่า “วันนี้คุณครูโฉลกมาสอนสาย ๕ นาที” คุณครูโฉลกทราบข่าวในวันหลัง พูดกับพวกเราว่า “หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ดูจริง” สำหรับข่าวที่เรียกว่า “ข่าวการเมือง” นั้นเป็นการเสนอข่าวถึงการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ควรแก้ไข ทางกองอำนวยการเตรียมปริญญาให้บรรดาดำรวจครูสืบจับ และค้นหลักฐานที่บ้านบางคน หนังสือพิมพ์จึงต้องปิดตัวลง

การแจกประกาศนียบัตร

ก่อนปิดภาคเรียน ม.ธ.ก. จัดให้มีพิธีแจกประกาศนียบัตรแก่พวกเราที่สำเร็จการศึกษา ณ ห้องประชุมของมหาวิทยาลัย และได้เชิญคณะอาจารย์ของมหาวิทยาลัยมาร่วมเป็นเกียรติในพิธีนี้ โดยมีผู้ประศาสน์การเป็นประธาน นอกจากการแจกประกาศนียบัตรแล้วยังมีการแจกรางวัลแก่นักเรียนที่ทำความได้ดีเยี่ยมในวิชาต่างๆ ด้วย และ

มีการแสดงรีวิวให้บรรดาแขกผู้มีเกียรติชม เป็นการแสดงของนักศึกษาปีที่ ๑ และปีที่ ๒ รวมกัน หลังจากการแจกประกาศนียบัตรแล้ว ภาวะความเป็นนักเรียนเตรียมปริญญาของพวกเราที่สิ้นสุดลง ตึกเรียนที่พวกเราได้อาศัยเรียนมาเป็นเวลา ๒ ปี ทางมหาวิทยาลัยก็สั่งรื้อหมดเพื่อสร้างตึกหลังใหม่ ความคับใจของพวกเราที่มีอยู่ในระหว่างการเรียนเตรียมปริญญาปีที่ ๒ ก็จางหายตามตึกที่ถูกรื้อไปด้วย

ตราบถึงวันนี้ พวกเราคงสำนึกถึงพระคุณของครูบาอาจารย์ทุกท่าน ซึ่งล่วงลับไปหมดแล้ว แม้ว่าเวลาจะผ่านไปนานเพียงใด พวกเรา ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑ ยังคงมีความสัมพันธ์อันแนบแน่นไม่มีวันเสื่อมคลาย

ขอจบด้วยภาษาลาตินข้างท้ายนี้

Veni, Vidi, Vici.

ข้าพเจ้าได้มา ข้าพเจ้าได้เห็น

ข้าพเจ้าได้ชัยชนะ

๑๗ มีนาคม ๒๕๕๑

ข้อมูลสถิติ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑

จำนวนทั้งสิ้น	๒๑๐	คน
จากไป	๒๒	คน
คงเหลือในปัจจุบัน	๑๘๘	คน
ไม่ทราบที่อยู่	๑๒	คน
ติดต่อขอภาพไป	๑๗๖	คน
ไม่ส่งภาพ	๔	คน
รวบรวมภาพได้	๑๗๒	ภาพ
มาจาก	๕๒	โรงเรียน
ใน	๒๖	จังหวัด

หมายเหตุ ข้อมูลเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๐๖

ความประทับใจ

ชาวรุ่น ๕

ปีสี่แปดหกโตโจไซโยยกชั้น
เหมือนกับฝันสอบเข้าเตรียมรุ่นห้าได้
ถึงจะอยู่ห้องสุดท้ายไม่เป็นไร
ขอให้ได้แม่ที่โหลก็ยินดี

ปีแปดห้ารุ่นห้ามีสิบห้าห้อง
เรียนร่วมกันทั้งผองฉันพี่น้องพี่
ทั้งหญิงชายแปดร้อยสิบเจ็ดสามัคคี
ร่วมกิจกรรมไม่หน่ายหนีทุกเวลา

ต่างจิตใจต่างมาคนละทิศ
มารวมกันแนบสนิทเพื่อศึกษา
สู่เข้าหลอม ม.ธ.ก. ตลาติวิชา
หวังรับใช้ชาติประชาตามอุดมการณ์

สูงสุดเป็นผู้นำประเทศชาติ
เป็นรัฐมนตรีที่สามารถฉลาดประสาน
นักการทูตพ่อค้าข้าราชการ
พลเรือนตำรวจทหารที่เกรียงไกร

เป็นทนายผู้พิพากษาอันสูงส่ง
ประธานสภาผู้ยิ่งยงเกียรติยศใส
อธิการบดีธรรมศาสตร์ที่เกริกไกร
นักปกครองชั้นผู้ใหญ่นายธนาคาร

กาลเวลาผ่านไปมาหกสิบหกปี
ยังคงรักสามัคคีสมัครสมาน
มิตรภาพยิ่งผูกพันยิ่งยืนนาน
แม้เหลือแต่ตำนาน ต.ม.ธ.ก.

โดย ชาญ กาญจนาคพันธ์*

*อดีตนักศึกษา ต.ม.ธ.ก. รุ่นที่ ๕ หลังจบ
การศึกษา ได้เข้าทำงานในตำแหน่งสำคัญๆ
หลายตำแหน่ง อาทิ รองผู้ว่าราชการจังหวัด
นครพนม และผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทร-
สงคราม เป็นต้น ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง
ประธาน ต.ม.ธ.ก. รุ่นที่ ๕

๗๐ ปี ต.ม.ธ.ก. เน้นสำคัญไฉน

๖๖ ผนึกเตรียมปริญญญาของมหา-
วิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และ
การเมืองหรือเรียกย่อว่า “ต.ม.
ธ.ก.” ได้ถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ ๖
มิถุนายน ๒๔๘๑ โดยศาสตราจารย์
ดร.ปรีดี พนมยงค์ ผู้ประศาสน์การ
ม.ธ.ก. เป็นผู้ริเริ่มขึ้น เพื่อเตรียมตัว

บุคคลที่จะเข้าเรียน ม.ธ.ก. โดยเฉพาะ
โดยที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิท-
าลัย ท่านผู้ประศาสน์การจึงให้เรียก
ผู้เข้าเรียนว่า “นักศึกษา” ไม่ใช่
“นักเรียน” จำนวนนักศึกษา ต.ม.ธ.ก.
มีดังต่อไปนี้

โดย นายสุโข สุวรรณศิริ*

รุ่น ๑	เข้าเรียน พ.ศ. ๒๔๘๑	สำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒	จำนวน ๑๘๐ คน
รุ่น ๒	เข้าเรียน พ.ศ. ๒๔๘๒	สำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓	จำนวน ๓๑๑ คน
รุ่น ๓	เข้าเรียน พ.ศ. ๒๔๘๓	สำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔-๘๕	จำนวน ๕๒๔ คน
รุ่น ๔	เข้าเรียน พ.ศ. ๒๔๘๔	สำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕-๘๖	จำนวน ๗๔๗ คน
รุ่น ๕	เข้าเรียน พ.ศ. ๒๔๘๕	สำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖-๘๗	จำนวน ๘๑๗ คน
รุ่น ๖	เข้าเรียน พ.ศ. ๒๔๘๖	สำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗-๘๘	จำนวน ๑,๑๑๙ คน
รุ่น ๗	เข้าเรียน พ.ศ. ๒๔๘๗	สำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘-๘๙	จำนวน ๑,๒๔๑ คน
รุ่น ๘	เข้าเรียน พ.ศ. ๒๔๘๙	สำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑-๙๒	จำนวน ๕๐๐ คน

* ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๖ ธ.บ.น.ม. อดีตอธิบดีกรม
พิธีการทูต อดีตเอกอัครราชทูตประจำประ-
เทศสหรัฐอเมริกา และประเทศนิวซีแลนด์
ปัจจุบันเป็นบรรณกร ชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์

อนึ่ง ใน พ.ศ. ๒๔๘๗ มหาวิทยาลัยได้เปิดสาขาแพนคเตรียมปริญญาขึ้นในต่างจังหวัดอีก ๑ สาขา คือ ได้เปิดขึ้น ณ จังหวัดอุบลราชธานี มีผู้เข้าสมัครศึกษาในแพนคเตรียมปริญญาสาขา ณ จังหวัดอุบลราชธานีนี้มีจำนวน ๑๐๖ คน และเมื่อสิ้นปีการศึกษา พ.ศ. ๒๔๘๘ มีจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา ที่สาขา ณ จังหวัดอุบลราชธานีนี้มีจำนวน ๑๐๒ คน

แพนคเตรียมปริญญามีหลักสูตรการศึกษาแบ่งอีกเป็น ๒ ปี มีลักษณะวิชาที่ต้องศึกษาดังต่อไปนี้ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาไทย ภาษาบาลี กฎหมายเบื้องต้น เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ปรัชญา ประวัติศาสตร์และโบราณคดี ไทย ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจและแสดงชนชาติ เทคโนโลยี ประวัติศาสตร์สากล การบัญชี เลขคณิต สุขศึกษา ศิลปกรรม มารยาท ดุริยางคศาสตร์ พิมพ์ดีดและตัวเลข และพลศึกษา

แพนคเตรียมปริญญามีความประสงค์ที่จะให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาของแพนคเตรียมปริญญาได้มีความรู้แตกฉานในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเป็นอย่างดี จึงได้มีแนวสอนหนักไปในทางภาษา การเรียนภาษาเพื่อจะให้เข้าใจซาบซึ้งและใช้ได้ดีนั้น จึงจำต้องได้เรียนถึงมูลรากเดิมของภาษานั้น ๆ ด้วย ดังนี้จึงได้จัดให้มีการศึกษาภาษาบาลีและประวัติวรรณคดีเพื่อให้ความรู้ภาษาไทยที่ดี ส่วนภาษาต่างประเทศก็สอนอย่างเข้มข้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้

ได้สำเร็จไปจากแพนคเตรียมปริญญามีความรู้พอที่จะสามารถใช้ตำราต่างประเทศได้ และเพื่อให้ภาษาต่างประเทศแตกฉานบางวิชา เช่น ภูมิศาสตร์สอนและสอบเป็นภาษาอังกฤษและปีที่สองวิชาประวัติศาสตร์ เทคโนโลยี และปรัชญาสอนเป็นภาษาฝรั่งเศส

ต.ม.ธ.ก. นับเป็นสถาบันที่มีคุณภาพ นอกจากหลักสูตรจะเน้นให้รู้จริงในด้านภาษาและวิชาสังคมแล้ว ครูก็ล้วนแต่คุณภาพคับแก้ว หลายท่านจบจากต่างประเทศ เช่น ดร.ถนัด คอมันตร์ ดร.อุภัย พิณฑุโยธิน ดร.ขุน ศรียาภัย ครูสมปอง บุณนาค ครูยอดรัก วรรณสุต ครูแดง คุณะดิถิก พ.ต.ท.กษม จาติกวณิชย์ วิชาภาษาอังกฤษ และฝรั่งเศสก็สอนโดยครูที่มีเชื้อชาติอังกฤษหรือฝรั่งเศส ครูไทยซึ่งเป็นสุภาพสตรี เก่ง ๒ ท่าน ก็จบจากต่างประเทศ คือ ครูนวลนาฏ อมาตยกุล และครูนวลจันทร์ ณ ป้อมเพ็ชร ส่วนครูภาษาบาลีก็ล้วนแต่เป็นมหาเปรียญ (บางท่านเป็นอดีตเจ้าคุณ) เท่าที่จำกันได้ดี คือ ครูธนิธ อยู่วิธี ครูทับ วรกันต์ ครูยัญ คงสมจิตร ครูพร มลิตทอง นอกจากนี้ยังมีอาจารย์จากต่างประเทศ ๓ ท่าน คือ ศาสตราจารย์เจ.เอฟ.ฮัตเจสัน ศาสตราจารย์อาร์ แลงการ์ด และครู เค.เอ. ลอร์สัน (ที่เราเรียกท่านเหล่านี้ว่าครูก็เพราะว่าท่านผู้ประศาสน์การให้เรียกผู้สอนในโรงเรียนซึ่งต่ำกว่ามหาวิทยาลัยว่าครู ส่วนอาจารย์จะเรียกเฉพาะผู้สอนในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ไม่คำนึงถึงวุฒิ

ของผู้สอน)

ในด้านบริหารมีผู้อำนวยการเป็นผู้รับผิดชอบ ผู้อำนวยการท่านแรกคือ ดร.เสริม วินิจฉัยกุล และท่านที่สองต่อมาคือ ดร.ทวี ตะเวทิกุล อนึ่ง การเรียนได้แบ่งเป็นห้องโดยเรียงคะแนนสอบ เมื่อสอบแต่ละภาค ก็มีการเลื่อนห้องกันครั้งหนึ่ง มีทั้งเลื่อนขึ้นสำหรับผู้เรียนดีและเลื่อนลงสำหรับผู้ที่ย่ำแย่ลงไป

ในด้านสวัสดิการ อาหารกลางวันก็ราคาปกติ แต่ท่านผู้ประศาสน์การก็ห่วงนักเรียนที่ยากจนจึงตั้งร้านข้าวแกงของมหาวิทยาลัยให้ขายครึ่งราคา มีเรื่องหนึ่งคือเรื่อง “ข้าวหมูแดงกำสรวญ” ต้นเหตุจากเจ้าของร้านข้าวหมูแดงขึ้นราคา พวกเราก็เลยนัดกันไม่กินข้าวหมูแดงเป็นผลให้เจ้าของร้านขายไม่ได้แม้แต่จานเดียว

ภายหลังจบจาก ต.ม.ธ.ก. นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าเรียนต่อใน ม.ธ.ก. ซึ่งมี ๒ คณะในขณะนั้น คือหลักสูตรธรรมศาสตร์บัณฑิตและคณะการบัญชี ผู้จบธรรมศาสตร์ เรียกว่า ธ.บ. นอกจากเรียนกฎหมายเป็นหลักแล้ว ยังได้ศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ และการทูตด้วย ส่วนคณะการบัญชีผู้สำเร็จปีที่ ๓ ก็ได้ประกาศนียบัตรทางการบัญชีเทียบเท่าปริญญาตรีและสำเร็จปีที่ ๕ (การบัญชีชั้นสูง) เทียบเท่าปริญญาโท และหลังจากจบปริญญาตรีแล้ว บางส่วนก็เรียนต่อปริญญาโทซึ่งมีอยู่ ๔ คณะ คือนิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์

รัฐศาสตร์ และการทูต บางส่วนก็ได้ไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ทั้งเป็นทุนหลวงและทุนส่วนตัวจนจบถึงขั้นปริญญาเอก จำนวนมาก

ภายหลังจบการศึกษา ศิษย์เก่า ต.ม.ธ.ก. ก็แยกย้ายกันไปประกอบอาชีพ ทั้งทางราชการ รัฐวิสาหกิจ ธนาคาร บริษัทเอกชน และงานอิสระ และส่วนใหญ่มุ่งประสบความสำเร็จมีหน้าที่ราชการ เป็นองคมนตรี เป็นอดีตนายกรัฐมนตรี ประธานสภาฎีกาและผู้พิพากษาในระดับสูง รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้ว่าราชการจังหวัด เอกอัครราชทูต และตำแหน่งชั้นสูงในรัฐวิสาหกิจ ในระดับผู้ว่าการหรือผู้อำนวยการ ฯลฯ ส่วนอีกจำนวนหนึ่งก็ไปประกอบอาชีพส่วนตัว และมีชื่อเสียง เช่นเป็นเจ้าของบริษัท โรงแรม สำนักงานกฎหมายและบัญชี ฯลฯ ท่านเหล่านี้ได้รับใช้สังคมและประเทศชาติจนวาระสุดท้ายของชีวิต

ประการสำคัญ ท่านเหล่านี้ไม่เคยลืมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และท่านผู้ประศาสน์การ เพราะสถาบันแห่งนี้เปิดโอกาสให้แก่ผู้ไม่มีโอกาสเรียนในระดับสูง เนื่องจากความยากจนหรืออยู่ห่างไกลเมืองหลวง แม่โคมได้พุ่มพักเงาจนเขยิบอยู่ได้ในสังคมอย่างสง่างาม ท่านเหล่านี้เมื่อได้ดิบได้ดีแล้ว ก็กลับมาช่วยธรรมศาสตร์ในฐานะต่างๆ กัน เช่นเป็นผู้บริหาร อาจารย์ หรือช่วยเงินทุนการศึกษา ร่วมบริจาคในการก่อสร้างในมหาวิทยาลัย ที่ลืมไม่ได้ คือหลายท่าน

ได้ต่อสู้เพื่ออุดมการณ์จนตัวเองถูกติดคุก และหลายท่านได้ลุกขึ้นมาต่อต้านเผด็จการทหารที่ยึดมหาวิทยาลัยของเราจนได้คืนมา และเราได้ศึกษากันต่อที่ท่าพระจันทร์ จนทุกวันนี้

ศิษย์ ต.ม.ธ.ก. ได้ช่วยกันจัดงานสังสรรค์หลายครั้ง แต่ครั้งนอกรวมจะได้พบปะได้ถามทุกข์สุขกัน ยังร่วมกันบริจาคทำการกุศลตลอดมา ที่สำคัญที่นากล่าวถึง ก็คือเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ ได้ร่วมกันบริจาคปรับปรุงอาคารเรียนของโรงเรียนประชาบาลตำบลบางพลีใหญ่สมุทรปราการ และทางโรงเรียนได้เสนอให้ทางการเปลี่ยนชื่อโรงเรียนว่า “โรงเรียนเตรียมปริญญาสุรธรรม” ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้มีองค์การกุศลและพระครูปลัดจตุรฐ ฐานะธัมโม ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบางพลีใหญ่กลางร่วมกันสร้างโรงเรียนเป็นตึกใหญ่เพื่อให้พร้อมกับปริมาณนักเรียน ทางชมรม ต.ม.ธ.ก. ก็ได้ร่วมกันบริจาคทั้งส่วนตัวและในนาม ต.ม.ธ.ก. และทางโรงเรียนได้ตั้งห้องเรียนหนึ่งว่า “ห้อง ต.ม.ธ.ก.” ในปีต่อมาชมรมฯ ยังได้ร่วมบริจาคทำรั้วประตูโรงเรียน ถนนหน้าโรงเรียนบริจาคเก้าอี้ ปลุกต้นไม้ และสวนเป็นการปรับปรุงทัศนียภาพ ตลอดจนป้ายโรงเรียนใหม่ ซึ่งคงใช้ชื่อ “โรงเรียนเตรียมปริญญาสุรธรรม” ถึงแม้เงินส่วนใหญ่จะมาจากผู้อื่นก็ตาม ศิษย์ ต.ม.ธ.ก. ผู้บริจาคหลัก คือ พล.ต.ดร.วิริยะ กชเสนี รุ่น ๗ ท่านผู้หญิงชนิดถึปียออยู่ รุ่น ๔ และนางอภาพันธุ์ วิณะ-

คุปต์ รุ่น ๔

ชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์

ที่มาของชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์ ก็เนื่องมาจาก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ นายสุภัทร สุคนธวัต ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑ ได้เดินทางไปเยี่ยมคารวะท่านผู้ประศาสน์การ ที่บ้านชานกรุงปารีส ท่านผู้ประศาสน์การ ได้ปรารภแก่นายสุภัทรว่า ต.ม.ธ.ก. ของเรามีเพียง ๘ รุ่น ถ้าต่างคนต่างอยู่ นาน ๆ ไปคนรุ่นหลังก็คงไม่ให้ความสำคัญ หรือแม้แต่ไม่รู้จักว่า ต.ม.ธ.ก. คืออะไร ฉะนั้น ควรที่ทุกรุ่นจะรวมกันเพื่อจะได้มีพลัง และได้ร่วมกันทำประโยชน์แก่สังคมตามอุดมการณ์ได้อย่างเต็มที่

นายสุภัทรฯ ได้นำเอาความคิดอันล้ำค่าของท่านผู้ประศาสน์การ มาหารือกับประธานและผู้แทนรุ่นต่าง ๆ ทุกคนมีความเห็นพ้องต้องกัน จึงได้นัดประชุมกันครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๕ มิ.ย. ๒๕๒๗ (ต่อมาชมรมฯ ถือว่าวันนี้เป็นวันเกิดของชมรมฯ) ในขั้นต้นผู้ก่อตั้งชมรมฯ ได้ร่างธรรมนูญของชมรมฯ และได้ประกาศใช้เป็นฉบับแรก เมื่อวันที่ ๑๑ พ.ค. ๒๕๒๘

ตามธรรมนูญได้บอกวัตถุประสงค์ว่า เพื่อส่งเสริมสามัคคีธรรมและช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสมาชิก ส่งเสริมอุดมการณ์และร่วมกิจกรรมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และองค์กรในเครือข่ายตลอดจนร่วมกันบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

สมาชิกสามัญได้แก่ ผู้เคยศึกษา จาก ต.ม.ธ.ก. ส่วนสมาชิกสมทบได้แก่ คู่สมรส บุตรและธิดา การจะเข้าเป็น สมาชิกก็ง่าย โดยเขียนใบสมัครยื่นให้ คณะกรรมการบริหารของชมรมฯ รับรอง ทั้งนี้ไม่มีการเก็บค่าบำรุงแต่ประการใด

ในระยะเริ่มแรก ชมรมฯ มีสถานที่อยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดย ประชุมกันทุกเดือน สิ่งที่นำภูมิใจคือ มหาวิทยาลัยได้ตั้งป้ายชื่อของชมรมฯ ที่หน้าหอประชุมใหญ่จนกระทั่งบัดนี้ แม้ต่อมาชมรมฯ จะได้ย้ายที่ทำการไป รวมอยู่กับสถาบันปริดี พนมยงค์ ที่ ถนนสุขุมวิท ๕๕ แล้วก็ตาม สำหรับ ผู้เป็นประธานชมรมฯ ในชั้นแรกให้ ประธานรุ่น ๑ ถึงรุ่น ๘ ผลัดกันเป็น คนละ ๑ ปี ต่อมาก็มีการเลือกตั้ง โดยที่ประชุมสามัญของชมรม เป็น สมัยละ ๑ ปี แต่บางท่านเป็นถึง ๒ สมัย ส่วนนายวิเชียร กลิ่นสุคนธ์ รุ่น ๖ เป็น ประธานคนปัจจุบัน เป็นประธานติด ต่อกัน ถึง ๖ สมัย

กิจกรรมและผลงานของ ชมรมฯ

ตลอดเวลาที่ ๒ ทศวรรษที่ ชมรมถือกำเนิดมา ประธานชมรมฯ กรรมการบริหารและกรรมการที่ปรึกษา ที่มาโดยอาสาสมัครได้ทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังปัญญา และกำลังทรัพย์ ทำประโยชน์ให้แก่เพื่อนร่วมสถาบัน มหาวิทยาลัย และสังคมเป็นส่วนรวมเป็น อันมาก จะขอยกเฉพาะที่สำคัญๆ ดัง

ต่อไปนี้

๑. สำหรับเพื่อนร่วมสถาบัน ต.ม. ธ.ก. ได้แสดงความห่วงใยเมื่อมีทุกข์ เช่น ป่วยไข้ก็ไปเยี่ยมหรือส่ง ดอกไม้ไป ให้กำลังใจ เมื่อถึงแก่กรรม ก็ไปร่วมในงานปลงศพ ส่วนยามเพื่อน ๆ มีความ สุขหรือได้รับหน้าที่สำคัญ ก็ส่งสารไป แสดงความยินดี

๒. ช่วยเหลื้อมหาวิทยาลัยในรูป ต่างๆ กัน หลายท่านเป็นอาจารย์ทั้ง ประจำและอาจารย์พิเศษ การตั้ง ทุนการศึกษา และทุกครั้งที่มหาวิทยาลัยมีการก่อสร้างสถานที่สำคัญหรือการกุศล ก็เข้าร่วมทุกครั้งไม่เคยขาด

๓. ชมรมฯ ได้ร่วมกับสมาคม ธรรมศาสตร์ฯ เสนอความคิดในการจะ สร้างอนุสรณ์ให้ท่านอาจารย์ปริดี พนมยงค์ อีกแห่งหนึ่ง ณ ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ในโอกาส ๑๐๐ ปีชาตกาล ของท่าน โดยคณะกรรมการของสมาคม ธรรมศาสตร์ฯ ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ และ รับเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมเงิน สร้างอนุสาวรีย์รูปปั้นขึ้น จากลูกแม่โดม ทั้งภายในและต่างประเทศจนทำการ สร้างจนสำเร็จ สถิตเป็นสง่างามอยู่ที่ ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

๔. ต่อมาเมื่อมีการก่อสร้างโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ ชมรมฯ ในสมัยนายทองมา หงส์ดามรงค์ เป็นประธานครั้งที่ ๒ ก็ได้จัดก่อถุฬ การกุศล ซึ่งด้วยรางวัลของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ มีศาส-

ตราจารย์อรุณ ภาณุพงศ์ รองประธาน ชมรมเป็นประธานจัดการแข่งขัน ศาสตราจารย์คุณวารี หะวานนท์ เป็น กรรมการหาทุน เงินที่เหลือจากค่าใช้จ่ายก็ให้ส่งไปสมทบทุนโรงพยาบาล ธรรมศาสตร์ฯ ที่รังสิต

๕. เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ ชมรมฯ ได้ จัดกาลาดินเนอร์ ที่โรงแรมเซ็นทรัล ลาดพร้าว โดย นายทองมา หงส์ดามรงค์ ประธานชมรมฯ เป็นประธานจัดงาน งานนี้ได้เชิญนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา และประธานศาลฎีกาและ บุคคลสำคัญทั้งทางราชการและเอกชน เงินได้จากการจัดงานหลังจากหักค่าใช้จ่าย ส่งไปสมทบทุนการก่อสร้าง “ตึก ธรรมศาสตร์ ๖๐ ปี”

๖. เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑ ชมรมฯ โดย ศาสตราจารย์วิเชียร วัฒนคุณ เป็น ประธาน ได้จัดงาน “๖๐ ปี ต.ม.ธ.ก.คืน สู่เหย้า” ที่ลานปริดี มหาวิทยาลัยธรรม- ศาสตร์ ทำพระจันทร์ โดย คุณสุภัทร สุคนธวัต ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๑ เป็นประธาน จัดงาน งานนี้มีศิษย์ ต.ม.ธ.ก. มาร่วม ด้วยเป็นอันมาก เป็นงานเลี้ยงตอนเย็น บริเวณลานปริดี มีดนตรีและรายการ ต่าง ๆ เป็นที่ครึกครื้นของคนรุ่นอาวุโส

๗. เข้ามีส่วนร่วมและช่วยเหลือ มูลนิธิและสถาบันปริดี พนมยงค์ สมาชิกชมรมฯ จำนวนมาก เข้าร่วมเป็น กรรมการมูลนิธิและสถาบันเสมอมา รวมทั้งการหาทุนให้มูลนิธิฯ ครั้งสำคัญ ที่น่ากล่าวก็คือ รวบรวมกับศิษย์เก่าแม่ โดมหาเงินสร้างอาคารสถาบันปริดี

พนมยงค์ และเมื่อ ต.ม.ธ.ก. ครบ ๖๖ ปี และตรงกับมหาวิทยาลัยครบ ๗๐ ปี ชมรมฯ ก็ได้จัดงานสังสรรค์ โดยมี ดร.สุขุม นวพันธ์ เป็นประธานอำนวยการและนายวิเชียร กลิ่นสุคนธ์ ประธานชมรมฯ เป็นประธานจัดงาน โดยนำเงินบริจาคซึ่งเหลือจากค่าใช้จ่ายสมทบทุนมูลนิธิปรีดี พนมยงค์

๘. ในโอกาส ๑๐๐ ปีชาตกาลของท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๓ ชมรมฯ ได้จุดประกายความคิดที่จะเสนอชื่อท่านอาจารย์ไปยังองค์การยูเนสโก เพื่อเป็นบุคคลดีเด่นของโลก โดยขอให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นเจ้าภาพ ทั้งนี้ชมรมฯ ได้เสนอไปล่วงหน้า ๓ ปี ซึ่งได้รับการสนองด้วยดี อย่างไรก็ดี เมื่อเสนอชื่อไปแล้วเกิดอุปสรรค มีผู้คัดค้าน มหาวิทยาลัยฯ ได้ตกลงส่งศาสตราจารย์ วิเชียร วัฒนคุณ ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๗ ซึ่งเป็นประธานชมรมฯ ขณะนั้นให้เดินทางไปยังกรุงปารีส อาจารย์วิเชียรฯ ได้เข้าไปแถลงในที่ประชุมอนุกรรมการคัดเลือกบุคคลของยูเนสโก จนเป็นผลสำเร็จและยูเนสโกได้ประกาศชื่อท่านเป็นบุคคลดีเด่น ในปีนั้น

ในงานฉลองชาตกาลของท่านได้กระทำเป็นเวลา ๑ ปีเต็มโดยเป็นงานระดับชาติ มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานสมาชิกชมรมฯ ก็ได้เป็นสมาชิกในคณะกรรมการและอนุกรรมการจำนวนมาก จนการเฉลิมฉลองได้กระทำสำเร็จ สมศักดิ์ศรีของผู้มีพระคุณแก่แผ่นดิน

อนึ่งในด้านศิษย์ ต.ม.ธ.ก. โดยเฉพาะได้แสดงกตัญญูทิวที่โดยจัดงาน “ปรีดีอนุสรณ์” ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๓ สมัยนายสุโข สุวรรณศิริ เป็นประธานชมรม มีพลตรีพิบูลย์ จันทโรจวงศ์ เป็นประธานจัดงานนี้ รายได้ส่งเข้าสมทบทุนบูรณะอนุสรณสถานปรีดี พนมยงค์ ที่อยุธยา

อนึ่งในงานนี้มีพิเศษก็คือ การกล่าวคำปฏิญาณตนต่อหน้าอนุสาวรีย์ท่านผู้ประศาสน์การ ประธานชมรม กล่าวนำ มีข้อความว่า “เรา - นักศึกษา ต.ม.ธ.ก ขอปฏิญาณว่า เราจักรักษาและเชิดชูเกียรติศักดิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสืบสานอุดมการณ์และผลงานของท่านศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโสให้ประจักษ์แจ้งเป็นสัจธรรมชั่ววันรันดร์” และได้ให้ทุกคนได้ร่วมกันลงนามในปฏิญาณปฏิญาณนี้ตัวจริง อยู่ที่สถาบันปรีดี พนมยงค์ และชมรมฯ ได้ส่งอีกชุดหนึ่งไปให้ทางหอประวัติศาสตร์ มธ. เก็บไว้ด้วย

๙. ไปเยี่ยมมูลนิธิคนปัญญาอ่อนและมูลนิธิช่วยคนจนในเมืองและบริจาคเงินแก่ทั้ง ๒ มูลนิธิ

๑๐. ต่อสู้เพื่อให้ได้ ชื่อ “ถนนประดิษฐ์มนูธรรม” ซึ่งผู้บริหาร กทม. สมัยหนึ่งได้ตัดบางส่วน (ส่วนสำคัญ) ไปตั้งชื่อ “ถนนประเสริฐมนูกิจ” จนประสบความสำเร็จ และสภา กทม. ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ใช้ชื่อ ประดิษฐ์มนู-

ธรรม ตลอดสาย

๑๑. เสนอให้ตั้งชื่อ “ปรีดี พนมยงค์” เป็นถนนสายหนึ่งกลางใจเมืองอยุธยา จนสำเร็จจุลวง และได้กระทำพิธีเปิดอย่างมโหฬารเป็นประวัติศาสตร์ของอยุธยา

๑๒. ก่อสร้างหอสมุดปรีดี พนมยงค์ ที่วัดไม้รวก อำเภอท่าเรือ อยุธยา ซึ่งเป็นสถานการศึกษาเริ่มแรกของท่านปรีดีฯ และได้เปิดหอสมุดนี้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๐

(หมายเหตุ หัวข้อที่ ๙-๑๒ ทำในสมัยประธานชมรมฯคนปัจจุบัน นายวิเชียร กลิ่นสุคนธ์)

ที่กล่าวมานี้ เป็นบางส่วนของการแสดงความกตัญญูทิวที่ต่อสถาบันและผู้ประศาสน์การ จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๗ ในโอกาสมหาวิทยาลัยได้ครบ ๗๐ ปี ในจำนวนศิษย์เก่า ๑ พระองค์ และ ๙๙๘ ท่านที่ได้รับการประกาศเกียรติคุณให้เป็นศิษย์เก่าผู้บำเพ็ญคุณประโยชน์ สร้างและเผยแพร่ชื่อเสียง หรือปกป้องเกียรติคุณของมหาวิทยาลัยในรอบ ๗๐ ปี ในจำนวนนั้น เป็นศิษย์เก่า ต.ม.ธ.ก. กว่า ๑๐๐ คน

รายนามประธานและเลขาธิการชมรม ต.ม.ธ.ก.สัมพันธ์ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง (พ.ศ. ๒๕๒๗)

ชุดที่	ประธาน	เลขาธิการ	พ.ศ.
ชุดก่อตั้ง	นายสุภัทร สุคนธวัต ป.๑	นายชาญ แก้วชูใส ป.๔	พ.ศ. ๒๕๒๗-๒๕๒๘
๑	นายสุภัทร สุคนธวัต ป.๑	นายชาญ แก้วชูใส ป.๔	พ.ศ. ๒๕๒๘-๒๕๒๙
๒	นายประนอม ก้องสมุทร ป.๒	ศ.คุณวารี หะวานนท์ ป.๕	พ.ศ. ๒๕๒๙-๒๕๓๐
๓	นายจำรูญ ปิยะมปุตรระ ป.๓	คุณหญิงศรีประพาพ สภาวสุ ป.๖	พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๑
๔	พล.อ.ชำนาญ นิลวิเศษ ป.๔	ฯพณฯประมวล สภาวสุ ป.๗	พ.ศ. ๒๕๓๑-๒๕๓๒
๕	นายชาญ กาญจนาคพันธ์ ป.๕	นายวุฒินัย ชุมวรรฐายี ป.๘	พ.ศ. ๒๕๓๒-๒๕๓๓
๖	คุณหญิงศรีประพาพ สภาวสุ ป.๖	นายสุโข สุวรรณศิริ ร.๖	พ.ศ. ๒๕๓๓-๒๕๓๔
๗	ฯพณฯ ประมวล สภาวสุ ป.๗	นายชาญ แก้วชูใส ป.๔	พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๓๕
๘	นายทองมา หงส์ถาวรภักดิ์ ป.๘	นายสัมพันธ์ พึ่งประดิษฐ์ ป.๗	พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๖
๙	ศ.คุณวารี หะวานนท์ (ป.๕)	นางสาวจุรีย์ อัดถจรรยากุล ร.๓	พ.ศ. ๒๕๓๖-๒๕๓๗
๑๐	นายประวัติ วิริยะวงศ์ ป.๒	นายรัตน์ ศยามานนท์ ร.๒	พ.ศ. ๒๕๓๗-๒๕๓๘
๑๑	นายทองมา หงส์ถาวรภักดิ์ ป.๘	พล.ต.ต.ไพโรจน์ ศิริโรจน์ ร.๘	พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๓๙
๑๒	ศ.ดร.วิเชียร วัฒนคุณ ร.๗	นายระวิ ฤกษ์จำนง ร.๘	พ.ศ. ๒๕๓๙-๒๕๔๐
๑๓	ศ.ดร.วิเชียร วัฒนคุณ ร.๗	นายระวิ ฤกษ์จำนง ร.๘	พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๑
๑๔	พล.ต.พิบูลย์ จันทโรจวงศ์ ป.๔	พล.ต.ปรุ่งศิลป์ ศชนะนาวิน ป.๖	พ.ศ. ๒๕๔๑-๒๕๔๒
๑๕	นายสุโข สุวรรณศิริ ร.๖	พล.ต.ต.พิมล จารักษ์ (ป.๗)	พ.ศ. ๒๕๔๒-๒๕๔๓
๑๖	นายสัมพันธ์ พึ่งประดิษฐ์ ป.๗	ร.ต.จ่าณรงค์ ธนะ (ป.๘)	พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๔๔
๑๗	นายสัมพันธ์ พึ่งประดิษฐ์ ป.๗	ร.ต.จ่าณรงค์ ธนะ (ป.๘)	พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๔๕
๑๘	นายวิเชียร กลิ่นสุคนธ์ (ป.๖)	พล.ต.ต.ไพโรจน์ ศิริโรจน์ ร.๘	พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๖
๑๙	นายวิเชียร กลิ่นสุคนธ์ (ป.๖)	พล.ต.ต.ไพโรจน์ ศิริโรจน์ ร.๘	พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๔๗
๒๐	นายวิเชียร กลิ่นสุคนธ์ (ป.๖)	นายวิจิตร สาคเรศ ร.๘	พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๔๘
๒๑	นายวิเชียร กลิ่นสุคนธ์ (ป.๖)	นายวิจิตร สาคเรศ ร.๘	พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๔๙
๒๒	นายวิเชียร กลิ่นสุคนธ์ (ป.๖)	ร.ต.จ่าณรงค์ ธนะ (ป.๘)	พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๐
๒๓	นายวิเชียร กลิ่นสุคนธ์ (ป.๖)	ร.ต.จ่าณรงค์ ธนะ (ป.๘)	พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๑

หมายเหตุ : ร. ย่อมาจากกรุ่น ป. ย่อมาจาก ประธานรุ่น ที่อยู่ในวงเล็บ คือ ตำแหน่งในอดีต

วันสถาปนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๒ พฤษภาคม ๒๕๕๙ พิธีเปิดถนนปรีดี
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ พิธีทำบุญอุทิศส่วนกุศล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: <http://www.tu.ac.th>

จุดสารธรรมศาสตร์: เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องน่ารู้ และกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แก่อาจารย์ ข้าราชการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป

ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์วราณี สำราญเวทย์

บรรณาธิการบริหาร: นุตรายาตี โกศลศักดิ์, ดาวเรือง แนวทอง

กองบรรณาธิการ: ธวัชชัย ไพรินทรภา, ภาณุวัฒน์ โคตรโนนนอก, ศุภณา เข็นเป็นสุข, นวพรรณ อิ่มดวง, ประภาพันท์ ว่องไว, ศักดิ์เดช ธนาพรกุล, เฉลิมขวัญ จันทร์ช่วงศรี, นพรัตน์ พลอยชื่น, ณัฐกาญจน์ หันจรัส

จัดทำโดย: งานประชาสัมพันธ์ กองงานศูนย์รังสิต สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โทรศัพท์ 0-2222-8873, 0-2623-5065, 0-2613-3030-3 โทรสาร 0-2224-9419

พิมพ์ที่: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โทรศัพท์ 0-2224-1350, 0-2224-7357-9